



ТОРГІВЛЯ

— інституційно структурований взаємовигідний обмін *товарами* або *послугами* між їхніми власниками. Вона охоплює великі групи людей, які у ролі продавців і покупців вступають між собою у відносини обміну на основі взаємно визнаних правил та обмежень. Т. можуть здійснювати у реальному чи віртуальному ринковому просторі, за допомогою грошей або договору міні (бартеру), між товаровиробниками та споживачами безпосередньо або опосередковано — через посередника, який систематично веде професійну торговельну діяльність, спрямовану на закупівлю та продаж товарів проміжним або кінцевим споживачам чи надання агентських, представницьких, комісійних та інших послуг у просуванні товарів від виробника до споживача. Згідно з поширеними критеріями класифікації Т. поділяють на цифрову (електронну) та традиційну (аналогову), що, залежно від контрагентів комерційних угод (резидентів, нерезидентів), розділяють на зовнішню та внутрішню Т., у складі яких також виокремлюють оптову і роздрібну Т. Одна з основних ознак цифрової Т. — способи здійснення операцій купівлі-продажу продукції: онлайн замовлення, онлайн доставка, онлайн оплата; зовнішньої — угоди з іноземними партнерами на придбання товарів і послуг; оптової — угоди про продаж великих партій продукції її проміжним споживачам для використання у виробничих процесах; роздрібної — реалізація товарів і послуг безпосередньо кінцевим споживачам через магазинну мережу та позамагазинну (продаж з лотків і торгових місць на ринках, за поштовим замовленням, через мережу Інтернет, за допомогою торгових автоматів тощо). Динаміку Т. вимірюють результатами торговельної діяльності юридичних і фізичних осіб. В Україні зазначені види діяльності систематизовано за допомогою Класифікації видів економічної діяльності (ДК 009:2010) та об'єднано у торговельну галузь. До її складу входять Т. автомобілями та мотоциклами, їхнє технічне обслуговування і ремонт, оптова Т. і посередництво у ній, роздрібна Т., ремонт побутових виробів і предметів особистого вжитку. Для аналізу динаміки торговельної галузі національної економіки використовують систему показників, головні серед яких — частка торгової галузі у структурі ВВП, оптовий товарообіг (вартість проданих товарів у межах країни та

на експорт юридичними особами, основним видом діяльності яких є оптова Т.); оборот роздрібної Т. (вартість проданих споживчих товарів населенню юридичними особами та фізичними особами-підприємцями, основним видом економічної діяльності яких є роздрібна Т.); частка продажу товарів, вироблених на території країни; структура оптового та роздрібногo товарообігу. У країнах із розвиненими економіками частка торговельної галузі у структурі ВВП складає 15—25 %, в Україні 2019—21 цей показник становив близько 13—14 %, при цьому в структурі випуску сфери послуг Т. мала найбільшу частку. Основними промисловими користувачами послуг Т. були сільське господарство, нафтопереробна, хімічна, фармацевтична, металургійна промисловості. Повномасштабне вторгнення РФ 2022 на територію України та набуття нею статусу кандидата на вступ до ЄС зумовили нові тенденції розвитку торговельної галузі. Спричинена війною економічна криза призвела до скорочення обсягу послуг оптової та роздрібної Т. на 31,7 %. Відновлювальне зростання галузі розпочалося 2023 і супроводжувалося появою нових позитивних тенденцій її розвитку. 2021—23 кількість підприємств, що здійснювали електронну Т., зросла з 5,0 до 6,9 %, а їхня частка у загальному обсязі реалізованої продукції — з 5,3 до 5,7 %. Розпочалася переорієнтація зовнішньої Т. на країни ЄС, серед яких найбільшими торговельними партнерами України стали Польща, Румунія, Німеччина, Іспанія, Італія. З-поміж негативних тенденцій розвитку Т. в умовах воєнного стану, виникнення яких не вдалося попередити органам влади, — зростання 2021—23 у структурі оптового товарообороту підприємств частки продовольчих товарів з 15,6 до 19,0 % та зменшення питомої ваги продукції, виробленої на території України, з 43,3 до 36,1 %.

Рекомендована література

1. Осташко Т. Міжнародна торгівля і торговельна політика // Економічна теорія. 2017. № 1;
2. I. Shevchenko, Y. Rusina, L. Filipishyna, S. Marushchak, O. Pustovoit. Digital trade in global markets // Revista Electrónica De Investigación En Ciencias Económicas. 2023. Vol. 11, № 21.

О. В. Пустовойт

Бібліографічний опис:

Торгівля / О. В. Пустовойт // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2025. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-890685>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).